SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

27.10.2020

Kunta- ja terveysjaosto

kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

**Asia:** Kirjallinen lausunto /3.11.2020 klo 9.30 Lillsunde Pirjo, STM, TUTO/HYT : HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021; Teema 2: Turvakotipaikkojen riittävyys, päihdeäitien hoidon saatavuus, Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanon eteneminen,

## LAUSUNTO

### Istanbulin sopimus ja NAPE

Istanbulin sopimus[1] (voimaan 2015) velvoittaa valtioita toimimaan perheväkivallan ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta NAPE (VN asetus 2016) on Istanbulin sopimuksen edellyttämä, poikkihallinnollinen koordinaatioelin, joka vastaa Istanbulin sopimuksen toimeenpanon edellyttämien toimenpiteiden yhteensovittamisesta, seurannasta ja vaikutusten arvioinnista. Hallitusohjelman kirjauksen mukaan Istanbulin sopimus eli Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumisesta toimeenpannaan täysimääräisesti.

- **Istanbulin** sopimuksen edellyttämän VN:n NAPEn pysyvän sihteeristön toimintaan on huomioitu kehyksissä THL:n toimintamenoissa **150 000 euroa/v** (2021).

### SERI-tukikeskukset ja Barnahus

NAPE on nostanut keskeisimmiksi toimenpiteiksi turvakotien rahoituksen kasvun jatkumisen tämän hallituskauden aikana, seksuaalirikosten uhrien tukikeskusten eli ns. SERI-tukikeskusten levittämisen, lapsiystävällisten Lastenasiaintalojen (pohjoismainen Barnahusmalli) perustamisen SERI-tukikeskusten tapaan lapsille ja nuorille sekä moniammatillisen riskinarviointimallin (MARAK) levittämisen. Hallitusohjelmassa on kirjaukset ”Laajennetaan seksuaalirikosten uhrien tukikeskusten palvelutarjontaa ja valtakunnallista kattavuutta; Seksuaalista hyväksikäyttöä ja väkivaltaa kokeneiden lasten auttamiseksi edistetään Lastenasiantalo-mallin laajentamista; Turvataan resurssit sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön; Laaditaan Suomeen Lanzaroten sopimuksen kansallinen toimeenpanosuunnitelma yhteistyössä järjestöjen kanssa lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ehkäisemiseksi ja varmistetaan sen kohteeksi joutuneiden palvelut”.

[1] Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta.

-Vuonna 2020 talousarviossa on varattu THL:n momentille **SERI-keskusten** satelliittikeskusten perustamisen arviointiin 300 000 euroa. Kehyspäätöksessä on tähän osoitettu 300 000 euroa vuodelle 2021, 500 000 euroa vuodelle 2022 ja 700 000 vuodelle 2023

**-Lastenasiantalo -/Barnahusmallin** valtakunnalliseen levittämiseen osaksi pysyviä rakenteita on talousarviossa vuodelle 2020 varattu 1,6 milj. euroa ja vuoden 2021 talousarvioehdotuksessa on esitetty 2,8 milj. euroa. Rahat ovat momentilla 33.60.31.
-oikeuspsykologian yksiköille korvaus lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten selvittämistoiminnasta maksetaan momentilta 33.60.34 (momentilla yht. 15,2 milj. euroa eri menoihin ja siitä noin 9,5 milj. euroa/v ministeriön päätöksellä tähän tarkoitukseen)

**- FGM- Tyttöjen sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön** on lisätalousarviossa vuodelle 2020 varattu 46 000 euroa ja talousarvioehdotuksessa vuodelle 2021 ehdotettu 46 000 euroa THL:n momentille. Tätä ei ole vielä kehyksissä 2022-2025.

**Turvakodit ja niiden riittävyys**

Turvakotilain[2] myötä ( 2015) turvakotipalvelujen valtakunnallinen kilpailutus ja koordinointi ovat THL:n vastuulla. THL myöntää palveluntuottajille valtion varoista korvausta turvakotipalvelusta. Lisäksi se vastaa valtakunnallisesti turvakotien ohjauksesta ja kehittämisestä. Istanbulin sopimus[3] edellyttää, että tarjolla on *riittävästi* turvakotipaikkoja. THL seuraa ja arvioi, mikä olisi riittävä turvakotipaikkojen määrä Suomessa.

- Turvakotitoimintaan on vuoden 2020 talousarviossa varattu 22,55 milj. euroa ja vuoden 2021 talousarvioehdotuksessa on 23,55 milj. euroa.

**Ihmiskauppa**

Hallitusohjelmassa on kirjaus **”Ihmiskaupan uhrien turvallisesta ja tuetusta asumispalvelusta** säädetään ja huolehditaan EU-lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Toiminnan valvonta- ja ohjaustehtävä osoitetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle.”.

- ihmiskaupan uhrien **tuetun ja turvallisen asumisen koordinointiin vuodelle 2020** on THL:lle varattu 300 000 euroa (2 v:n siirtomääräraha eli käytetään 2020-2021).

**Väkivaltainen radikalisoituminen**

Oikeusvaltion kehittämisen ja sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä on hyväksynyt kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman (12/2019). Toimenpideohjelmassa sosiaali- ja terveystoimi vastuutettiin lisäämään viranomaisten kykyä väkivaltaisesti radikalisoituneen tunnistamiseksi (Verkkokoulutus & ym. koulutus sekä riskinarviointimalli moniviranomaisyhteistyöhön). Sosiaali- ja terveystoimi ovat keskeisessä roolissa väkivaltaisen radikalisoitumisen tunnistamisessa ja ennalta ehkäisyssä yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

---

[2] Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle (1354/2014).
[3] 23 artikla *Turvakodit. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet säätääkseen asianmukaisten, helposti saavutettavien turvakotien perustamisesta riittävässä määrin, jotta uhreille, erityisesti naisille ja heidän lapsilleen, voidaan tarjota turvallinen majoitus ja heitä voidaan auttaa ennakoivasti.*

- Väkivaltaisen radikalisaation ja ekstremismin ehkäisemiseen on vuodelle 2020 lisätalousarviossa varattu 196 000 euroa ja vuodelle 2021 talousarvioehdotuksessa esitetty 500 000 euroa THL:n momentille.

**Päihteitä käyttävien äitien hoito, kuntoutus ja tuki**

Valtion talousarvioesityksen eräät erityishankkeet 33.03.63 ja julkisen talouden suunnitelmaan vuodelle 2021 on esitetty yhteensä 6 miljoonaa euroa vuosille 2021 -2022 turvaamaan päihteitä käyttävien äitien hoito ja kuntoutus siirtymäkauden ajaksi ennen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen voimaantuloa. Päihteitä käyttäville raskaana oleville naisille ja vauvaperheille suunnattujen palvelujen järjestäminen on muiden sosiaali- ja terveyspalvelujen tapaan kuntien vastuulla. Palvelut on järjestettävä sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Tälle erityisryhmälle kohdistetuissa palveluissa yhdistetään päihdekuntoutusta, vanhemmuuden tukea ja varhaista vuorovaikutusta. Suuri osa tälle erityisryhmälle kohdistetuista laitos- ja avomallisista palveluista on kolmannen sektorin tuottamia. Osa palveluntuottajista on saanut vuosien varrella toiminnan kehittämiseen ja ylläpitämiseen merkittäviä avustussummia. Viime vuosina tarkoituksena on ollut saada palvelujen rahoitus vakinaistumaan niin, ettei palvelujen olemassaolo olisi erillisrahoitusten varassa. Palveluntuottajat ovat hyötyneet valtionavustuksista sekä toiminnan olemassaolon turvaamisen että sen kehittämisen osalta. Valtiovarainvaliokunta on pitänyt mietinnössään (VaVM 22/2017 vp) tärkeänä, että päihteitä käyttävien äitien palvelut vakiintuvat osaksi maakuntien palvelujärjestelmää ja että palvelujen rahoitus on järjestettävä pysyvällä tavalla siten, ettei se jatkossakaan ole eduskunnan vuosittain myöntämän lisärahoituksen varassa. Tarkoituksena on nyt turvata palvelut siirtymäkauden ajaksi.

- päihteitä käyttävien äitien hoitoon, kuntoutukseen ja tukeen on varattu **1,5 miljoonaa euroa vuodelle 2021. (**Yhteensä 6 miljoonasta eurosta vuosille 2020-2021 oli maksettu 4,5 miljoonaa euroa jo vuonna 2020).

Neuvotteleva virkamies Pirjo Lillsunde